

Universitatea „Nicolae Titulescu”

Ilie PASCU
Traian DIMA
Costică PĂUN
Mirela GORUNESCU

Vasile DOBRINOIU
Mihai Adrian HOTCA
Ioan CHIȘ
Maxim DOBRINOIU

NOUL COD PENAL COMENTAT

PARTEA GENERALĂ

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

Contribuțiile autorilor la comentariul prezentei lucrări:

Prof. univ. dr. Ilie Pascu (coordonatorul întregului volum): Titlul I, Capitolul I, art. 1-2; Titlul II, Capitolul I, Capitolul II, Capitolul III, Capitolul VI; Titlul III, Capitolul V (Secțiunile 1 și 2); Titlul VIII; Titlul IX; Titlul X (fără art. 180-181)

Prof. univ. dr. Traian Dima: Titlul I, Capitolul II, art. 3-14; Titlul II, Capitolul V

Prof. univ. dr. Vasile Dobrinoiu: Titlul II, Capitolul IV

Prof. univ. dr. Ioan Chiș: Titlul III, Capitolele I, II, III și IV, Capitolul V (Secțiunile 3, 4, 5 și 6)

Conf. univ. dr. Mirela Gorunescu: Titlul IV

Conf. univ. dr. Costică Păun: Titlul V

Prof. univ. dr. Mihai Adrian Hotca: Titlul VI; Titlul VII

Lect. univ. dr. Maxim Dobrinoiu: Titlul X, art. 180-181

Universitatea „Nicolae Titulescu”

Ilie PASCU
Traian DIMA
Costică PĂUN
Mirela GORUNESCU

Vasile DOBRINOIU
Mihai Adrian HOTCA
Ioan CHIȘ
Maxim DOBRINOIU

NOUL COD PENAL COMENTAT PARTEA GENERALĂ

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2016-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2016, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
UNUIA DINTRE AUTORI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Noul Cod penal comentat. - Ed. a 3-a, rev. și adăug. - București : Universul Juridic, 2016
2 vol.

ISBN 978-606-673-783-8

Vol. 1 : Partea generală / Ilie Pascu, Traian Dima, Costică Păun, ... - 2016. -

ISBN 978-606-673-784-5

I. Pascu, Ilie

II. Dima, Traian

III. Păun, Costică

343(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Cuvânt-înainte

Această a treia ediție a lucrării „Noul Cod penal. Partea generală” cuprinde, ca și edițiile precedente, comentarii pe articole ale noului Cod penal, Partea generală, adoptat prin Legea nr. 286/2009, actualizat cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 27/2012 (M. Of. nr. 180 din 20 martie 2012), Legea nr. 63/2012 (M. Of. nr. 258 din 19 aprilie 2012), Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012) și O.U.G. nr. 18/2016 (M. Of. nr. 389 din 23 mai 2016).

Fiecare text al Codului penal, Partea generală, este însoțit de o bibliografie specială, selectivă, constituită din articole, note publicate în revistele periodice de specialitate, monografiile și alte surse, de un comentariu teoretic al fiecărui text, sistematizat, de regulă, pe mai multe subpuncte, precum și referiri la unele soluții ale instanțelor de judecată care au rămas valabile în raport cu noile prevederi ale legii penale ori care au fost pronunțate după intrarea în vigoare a noului Cod penal, mai ales cele pronunțate de ICCJ, completul competent să judece recursul în interesul legii ori completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, în vederea asigurării unei practici judiciare unitare.

Comentariul fiecărui text este precedat de o examinare comparativă a conținutului acestuia cu cel existent (corespondent) în legea penală anterioară, pentru a pune în evidență elementele de diferențiere, cele comune (acolo unde sunt) și a desprinde rațiunea pentru care legiuitorul noului Cod penal a procedat la modificări semnificative în reglementarea anumitor instituții fundamentale ale dreptului penal și la introducerea de noi instituții. De asemenea, pentru a pune în evidență măsura în care instituțiile fundamentale ale dreptului penal sunt în deplină armonizare cu reglementările din legislația penală a unor state membre ale Uniunii Europene ori cu instrumentele juridice ale Uniunii Europene, comentariul fiecărui text se încheie cu prezentarea unor elemente de drept penal comparat.

Autorii lucrării nu și-au propus să prezinte evoluția legislativă sau referințele istorice la textele analizate, ci doar să facă unele referiri numai acolo unde acestea au o relevanță în explicarea modificărilor conținutului unor texte, cum ar fi cele referitoare la reglementarea principiului legalității incriminării, principiului legalității sancțiunilor de drept penal, trăsăturilor esențiale ale infracțiunii, sancțiunilor aplicabile minorului infractor și a răspunderii penale a persoanei juridice.

S-a apreciat că nu este oportună o analiză critică a textelor comentate ori a face propuneri *de lege ferenda*, ținând seama de faptul că acestea se justifică și devin pe deplin utile numai după ce noul Cod penal va intra în vigoare și va trece o perioadă de timp semnificativă pentru a putea fi identificate acele dispoziții care necesită a fi modificate în vederea asigurării unei mai eficiente apărări a valorilor sociale ce constituie obiect de ocrotire penală și a realizării corelării depline cu prevederile Constituției României și cu cele ale unor instrumente juridice ale Uniunii Europene.

De precizat că, după intrarea în vigoare a noului Cod penal (1 februarie 2014), la Senatul Parlamentului României s-a depus un proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii

nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală. În ceea ce privește textele din Codul penal, Partea generală, în acest proiect sunt prevăzute trei propuneri. Prima dispoziție din Codul penal, Partea generală, care se propune a fi modificată este cea prevăzută în art. 39 alin. (1) lit. b), care în prezent are următorul conținut: „când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”. Autorii proiectului propun ca acest text să fie modificat și să aibă următorul cuprins: „b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoarea, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor de până la o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite, fără ca acest spor să depășească jumătate din pedeapsa stabilită ca fiind cea mai grea”.

Această propunere nu o putem aprecia ca fiind justificată, luând în seamă faptul că ea vine în vădită contradicție cu rațiunea legiuitorului de a aplica, în caz de concurs de infracțiuni, la pedeapsa cu închisoarea cea mai grea, un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite fără a limita acest spor. O asemenea soluție consacrată de legiuitorul noului Cod penal, în materia pedepsei în cazul concursului de infracțiuni, este motivată de faptul că s-a preconizat ca în situația infractorului primar limitele de pedeapsă să fie stabilite în raport cu importanța valorii sociale vătămate prin comiterea faptei, iar atunci când infractorul perseverează sau recade în infracționalitate, acesta să fie sancționat mai aspru pentru ca o astfel de pedeapsă să-și poată realiza funcțiile sale și să facă posibilă prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni de către infractor sau alte persoane pretabile de a persevera în infracționalitate.

De menționat că modificarea art. 39 alin. (1) lit. b) în sensul descris mai sus nu poate fi acceptată fără să se modifice și dispozițiile art. 39 alin. (2) C. pen.

Considerăm că celelalte două propuneri care vizează modificarea dispozițiilor art. 65 și ale art. 154 alin. (4) C. pen. sunt pertinente. De altfel, aceste din urmă dispoziții [art. 154 alin. (4)] au fost completate prin O.U.G. nr. 18/2016.

Prof. univ. dr. Ilie Pascu

Abrevieri

alin.	alineat
art.	articol
AUB	Analele Universității București
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
c.	contra
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ.	Codul civil în vigoare
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar”
C. mun.	Codul muncii
C. pen.	Codul penal în vigoare
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă în vigoare
C. pr. pen.	Codul de procedură penală în vigoare
CDP	Caiete de Drept Penal
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
civ.	civil(ă)
col.	colegiu
Convenție	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
dec.	decizie
Dreptul	Revista „Dreptul”
ed.	ediție
Ed.	Editura
etc.	et caetera („și celelalte”)
GRECO	Grupul de State împotriva Corupției
H.G.	Hotărârea Guvernului
hot.	hotărârea
ibidem	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
idem	același autor
Jud.	Judecătoria
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
nr.	numărul
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată

p./pp.	pagina/paginile
par.	paragraful
pct.	punctul
pen.	penal(ă)
pop.	popular
RDP	Revista de Drept Penal
RRD	Revista Română de Drept
s.n.	sublinierea noastră
s.	secție
Studia	Revista „Studia Universitatis Babeș-Bolyai” – Series Iurisprudentia
sent.	sentință
supra	mai sus
ș.a.	și alții (altele)
Trib.	Tribunalul
Trib. jud.	Tribunalul județean
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
urm.	următoarele
vol.	volumul

TITLUL I

Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I

Principii generale

**Legalitatea
incriminării**

**Art. 1. (1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.
(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă
care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.**

SUMAR

I. NOUL COD PENAL ÎN RAPORT CU LEGEA PENALĂ ANTERIOARĂ	16
Evoluția reglementării principiului legalității incriminării în legea penală română	17
II. ANALIZA TEXTULUI	19
1. Principiul legalității incriminării. Concept. Fundament	19
2. Cerințele principiului legalității incriminării	20
3. Anterioritatea legii penale în raport cu data săvârșirii faptei	23
III. ELEMENTE DE DREPT PENAL COMPARAT	23

Bibliografie specială selectivă:

G. Antoniu, *Observații cu privire la proiectul unui al doilea nou Cod penal (I)*, în RDP nr. 4/2007, p. 9; D. Bărcănescu, *Conținutul infracțiunii și principiul legalității*, Ed. All Beck, București, 2005; Al. Ianoș, *Principiul legalității în dreptul penal*, în RDP nr. 1/1999, p. 9; Gh. Ivan, *Principiile dreptului comunitar ca izvoare de drept penal*, în RDP nr. 1/2009, p. 31; Gh. Ivan, C.M. Ivan, *Principiul legalității incriminării și a pedepsei în dreptul Uniunii Europene*, în *Dreptul* nr. 9/2012, p. 272; D.I. Lămășanu, *Determinarea elementului material-reflex al legalității penale*, în RDP nr. 1/2006, p. 71; A.L. Lorincz, *Procedee de tehnică legislativă folosite în materie penală*, în RDP nr. 4/2000, p. 63; T. Manea, *Principiul legalității*

incriminării – elemente de drept comparat, în Dreptul nr. 10/2001, p. 86; I. Poenaru, Legislația penală în tranziție, în Dreptul nr. 5-6/1993, p. 74; C.-L. Popescu, Principiul legalității incriminării și pedepselor în lumina Constituției din decembrie 1991, în Dreptul nr. 4/1993, p. 41; L.R. Popoviciu, Legalitatea în dreptul penal român, în RDP nr. 2/2014, p. 34; C. Tomuleț, Temeiul principiului legalității. Studiu de caz: dreptul internațional penal, în CDP nr. 2/2013, p. 117; M. Udriou, O. Predescu, Principiul legalității în dreptul penal român, în lumina standardelor europene, în Dreptul nr. 5/2008, p. 246.

COMENTARIU (Prof. univ. dr. Ilie Pascu)

I. NOUL COD PENAL ÎN RAPORT CU LEGEA PENALĂ ANTERIOARĂ

Titlul I din Partea generală a noului Cod penal este structurat, ca și Titlul I din Codul penal anterior, pe două capitole. Capitolul I din noua lege este intitulat „Principii generale”, în raport cu același capitol din Codul penal anterior, denumit „Dispoziții preliminare”.

Articolul 1 C. pen. anterior, care definea scopul legii penale, nu își mai găsește corespondent în noul Cod penal, din mai multe considerente.

În primul rând, pentru că enumerarea în acest text a valorilor sociale pe care le apără legea penală are un caracter pur exemplificativ, valorile sociale neenumerare fiind cuprinse într-o expresie globală, „întreaga ordine de drept”, ceea ce înseamnă că, pentru stabilirea sferei acestora, ar fi trebuit să se facă apel la toate normele de incriminare care au sediul în Codul penal, Partea specială, în legi penale speciale sau în legi nepenale cu dispoziții penale.

În al doilea rând, textul are caracterul unei declarații de principiu și nu corespunde unei necesități concrete de aplicare a legii penale.

În sfârșit, **în al treilea rând**, un text similar nu a existat în legislațiile române anterioare (Codul penal din 1864, Codul penal din 1936) și nici nu există în legislațiile moderne luate ca termen de referință (Codurile penale din Franța, Italia, Germania, Spania).

În Codul penal anterior, într-un singur text (art. 2), cu denumirea marginală „Legalitatea incriminării”, este reglementat principiul legalității sub cele două aspecte: legalitatea incriminării și legalitatea pedepsei. În noul Cod penal, aceste două aspecte sunt reglementate distinct, devenind două principii de sine stătătoare: principiul legalității incriminării (consacrat în art. 1) și principiul legalității sancțiunilor de drept penal (consacrat în art. 2).

În doctrina penală recentă s-a apreciat ca fiind discutabilă soluția de reglementare în texte distincte a principiului legalității incriminării și principiului legalității sancțiunilor de drept penal pe motivul că ar separa nejustificat elementele structurii normei penale, care cuprinde atât dispoziția (ceea ce legea pretinde sau interzice), cât și sancțiunea¹.

Credem că reglementarea în texte diferite a principiului legalității incriminării și a principiului legalității sancțiunilor de drept penal nu duce la separarea elementelor de structură ale normei de incriminare a faptei și, totodată, este în concordanță cu prevederile art. 73 alin. (3) lit. h) din Constituția României revizuită, potrivit cărora „prin lege organică se reglementează (...) h) infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora”.

După cum se observă, chiar Constituția face referire la infracțiuni în sensul de fapte descrise de legea penală și la pedepsele aplicabile în cazul săvârșirii acestora.

În conținutul principiului legalității incriminării s-a instituit anterioritatea legii incriminatoare (*nullum crimen sine lege praevia*) în raport cu fapta săvârșită, iar în conținutul principiului legalității sancțiunilor de drept penal s-a instituit anterioritatea sancțiunilor de drept penal în raport cu fapta săvârșită (*nulla poena sine lege praevia*).

¹ G. Antoniu, *Observații cu privire la anteproiectul unui al doilea nou Cod penal (1)*, în RDP nr. 4/2007, p. 10.